

YENİ
TIP TARİHİ
ARAŞTIRMALARI
17

THE NEW
HISTORY OF MEDICINE STUDIES

İstanbul 2011
ISSN 1300 - 669X

Kapak resmi / Cover illustration

Biberiye / Rosemary / Rosmarinus Officinalis: Franz Eugen Köhler: Kohler's Medicinal Plants. (Köhler's Medizinal-Pflanzen in naturgetreuen Abbildungen mit kurz erläuterndem Texte : Atlas zur Pharmacopoea Germanica). 3 vol., Illustrated by: L. Müller, C.F. Schmidt, K. Gunther. Ed.: Gustav Pabst. Gera-Untermhaus, 1887, 300 p.

**“Dergimizin bu sayısı
HİLMİ BARLAS EĞİTİM VAKFI'nın
katkıları ile yayımlanmıştır.”**

ISSN 1300 - 669X

Özgün adı: Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları
Düzenleme: yüce reklam/yayım/dağıtım a.ş.
Sayfa düzeni: Melek Kara
Matbaa / Cilt: Özgün Ofset

İstanbul, 2014

YENİ TIP TARİHİ ARAŞTIRMALARI

The New History of Medicine Studies, 2011;17

İÇİNDEKİLER

Münif Paşa'nın Meclis-i Sıhhiye -i Fevkalâde Reisliği Munif Pasha as Head of Extraordinary Health Commission İsmail Doğan	9
Türkçe Yazılmış İslam Tıp Eserlerindeki Şifalı Dualar Healing Prayers in the Islamic Medical Works Written in Turkish László Károly	19
1900 Yılından Cumhuriyet'e Sivas'ta Tıbbi Kuruluşlar Medical Institutions in Sivas Between 1900 and the Establishment of the Turkish Republic Müjgân Üçer	31
Hekim Davud El-Antaki'nin Eserlerinin Türkiye'de Bulunan Nüshaları Manuscripts of Davud El-Antaki's Works Found in Turkey Sadık Nazik, Funda Kadoğlu, Selim Kadoğlu	43
Şerafeddin Sabuncuoğlu'nun Mihceme ve Mişrat Adlı Aletler ile Yaptığı Hacamat Uygulamaları Surgeon Serafeddin Sabuncuoğlu's Hijama Practices By Using Mihceme And Misrat Ümit Emrah Kurt	53
Talidomid ve Kıbıs Thalidomide and Cyprus Osman Özdemir, Zeliha Pala Kara	63
20. Yüzyılın Başlarında Sinop'ta Görülen Bulaşıcı Hastalıklar Infectious Diseases Occurred at the Beginning of 20 th Century in Sinop İbrahim Başağaoğlu	71

HEKİM DAVUD EL-ANTAKİ'NİN ESERLERİNİN TÜRKİYE'DE BULUNAN NÜSHALARI *

MANUSCRIPTS OF DAVUD EL-ANTAKİ'S WORKS FOUND IN TURKEY

Sadık Nazik** - Funda Kadioğlu***
Selim Kadioğlu****

Abstract

Philosopher and physician Davud el-Antaki was born in 1543, in the village Fua of the city İdlib in Syria. As he was congenitally blind, he was known by the name "Darir". Later on, because of his knowledge, he was called "Basir" which means the person who can see through the eyes of heart. In his childhood, he came to Antioch, received a good education; after visiting Anatolia, Syria, Palestine, he settled in Egypt. He died in 1599 in Mecca. Antaki had a great interest in many disciplines such as medicine, pharmacy, logic, philosophy, astronomy, engineering, algebra, theology and literature. He has given many works especially in medicine and pharmacy and has gained great fame with these publications.

Manuscripts of Antaki's works can be found in many countries of the world; a significant amount of them can be found in libraries of Turkey. His most important work called Tezkiretü üli'-elbab ve'l cami' li'l-'acebi'l-'uccab', also shortly called "Tezkire-i Davud". There are 175 manuscripts of this book all over 59 of which are in Turkey. Having many manuscripts of his works now is an indication of his works' being copied many times in the past and this shows what an important authority he was and there was an intense interest in his works. The main purpose of our study is to present complete works of Antaki, with an approach focused on medical-related ones.

Key Words: Physician Davud el-Antaki, Manuscripts, Libraries of Turkey

* İstanbul'da, 26-28 Ekim 2010'da yapılan V. Uluslararası İslam Tıp Tarihi Cemiyeti Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Tarihi ve Etik Doktora Öğrencisi, sadiknazik2003@yahoo.com

*** Yard. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD, Balcalı 01330 Sarıçam-Adana, fgkadioglu@cu.edu.tr

**** Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD, Balcalı 01330 Sarıçam-Adana, selimkad@cu.edu.tr

Özet

Hekim Davud el-Antaki 1543'de Suriye'de, İdlib şehrinin Fua köyünde doğmuştur. Doğuştan kör olduğu için "Darir" adı ile anılmıştır. Daha sonraları çok bilgili olduğu için gönül gözüyle gören anlamındaki "Basir" adını da almıştır. Çocukluğunda Antakya'ya gelip, burada iyi bir eğitimden geçmiş, Anadolu'yu, Suriye'yi, Filistin'i gezdikten sonra Mısır'a yerleşmiştir. Mekke'de 1599 yılında ölmüştür. Antaki'nin geniş ilgi alanında tıp, eczacılık, mantık, felsefe, astronomi, mühendislik, cebir, kelim ve edebiyat gibi çok sayıda disiplin bulunmaktadır. Bunlarla ilgili pek çok eser vermiş, özellikle tıp ve eczacılık alanlarındaki çalışmaları ile büyük ün kazanmıştır.

Antaki'nin eserlerinin el yazması nüshaları dünyanın birçok ülkesinde bulunmakta, önemli bir bölümü de Türkiye'deki kütüphanelerde yer almaktadır. En önemli eseri olan ve kısa adıyla Tezkire-i Davud olarak bilinen Tezkiretü üli'-elbab ve'l cami' li'l-'acebi'l-'uccab'm 59'u Türkiye'de olmak üzere, toplamda 175 adet yazma nüshası vardır. Fazla sayıda yazmanın günümüze ulaşması, Davud el-Antaki'nin eserlerinin çok istinsah edildiğinin ve bu da onun yoğun ilgi gören önemli bir otör olduğunun göstergesidir. Çalışmamızın ana amacı, tıpla ilgili olanlarına odaklanmış bir yaklaşımla, Antaki'nin eserlerinin Türkiye'de bulunan nüshalarının toplu halde takdimini gerçekleştirmektir.

Anahtar sözcükler: Hekim Davud el-Antaki, Yazma Eserler, Türkiye Kütüphaneleri

Davud el-Antaki'nin Hayatı ve Eserleri

Hekim Davud bin Ömer el-Antaki Hicri 950 yılında (Miladi 1543-1544) Suriye'nin İdlib iline bağlı Fua köyünde doğmuş, Hicri 1008 yılında (Miladi 1599-1600) Mekke'de vefat etmiştir. Yedi yaşında geldiği Antakya'da bir ilim yuvası olan Habib-i Neccar dergâhında eğitim görmüştür. Bu dönemde dergâha gelen felsefenin bazı alanlarında ve tıp biliminde büyük bir bilgiye sahip Şeyh Muhammed Şerif'den de ders almış, hocası ders vermenin yanı sıra kendisini tedavi ederek ayakları üzerinde durabilmesini ve yürüyebilmesini sağlamıştır. Antaki, Şeyh Muhammed Şerif'i dinlemeyi çok önemsemiş, onun hem tıp ilmi hem de tabii bilimler, matematik ve mantık alanlarındaki geniş bilgisinden yararlanmıştırl-6).

Antaki, Şeyh Muhammed Şerif'den ve diğer hocalarından mantık, fizik, Yunanca öğrendikten sonra Antakya'dan ayrılmış, Anadolu'yu, Suriye'yi, Filistin'i ve Mısır'ı gezmiştir. Zengin bilgi dağarcığındaki ilmi potansiyel ve hastalıkları iyileştirme yeteneği ile kendini sevdiği Mısır'a yerleşmiş, Mansuri Hastanesi'nde baş eczacı olarak görevlendirilmiş ve sonra tüm hastanelerin yöneticiliğine atanmıştır. Abbasi, Fatimi ve Endülüs dönemlerine ait tıp ve felsefe ile ilgili birçok eseri inceleme imkânı bulduğu Mısır'dan Mekke Şerifi Hasan Bin Numay'ın davetine icabet ederek ayrılmış; Mekke'de bir yıl kadar yaşamış ve orada ölmüştür(1,4-10).

Çağdaşları ve izleyicileri Antaki'yi değişik adlarla ve lakaplarla anmıştır. Doğuştan kör olduğu için "Darir", çok bilgili olduğu için de, gönül gözüyle gören anlamında, "Basir" adlarıyla anılmıştır. Görme nimetini yitirmesine rağmen, bunu rakibi az olan bir idrak yeteneği ile telafi etmiş, "Reis Davud, Ömer Oğlu Basir Davud, El-tabip El-Ekmeh, Gören Tabip, Kör Reis" gibi unvanlar ile ilmi ve zekâsı taltif edilmiştir (1,2,6,9).

Antaki'nin farklı kaynaklarda küçük farklılıklarla yinelenen yaşam öyküsünde, özellikle de çocukluğuna ve ilk gençliğine dair bilgilerde, kuşkusuz birçok belirsizlik ve tartışmaya açık nokta bulunmaktadır. Buna karşılık eserlerinden ve onlara yansıyan bilge-yazar kimliğinden daha net çıkarımlar yapmak olanaklıdır. Antaki, hekim kimliği ön planda olmakla birlikte veterinerlik, eczacılık, mantık, felsefe, astronomi, mühendislik, cebir, kelam ve edebiyat gibi farklı alanlarda da çalışmalar yapmıştır. Yöntemsel netliği, bilimsel titizliği, vakıf olduğu dillerin çokluğu, bildiği bilimlerin çeşitliliği, hafızasının gücü ve zekâsının keskinliği ile çağının tabipleri arasında üstün bir konum kazanmıştır(1,4-7,9).

Antaki hem tıp hem de tıp dışı alanlarda eserler vermiş olmakla birlikte, bu eserlerin günümüze ulaşan el yazması nüshalarının büyük çoğunluğu tıp ile ilgili olanlardır. Bu durumu tıbbi eserlerin daha geniş bir kesimden ilgi görmüş ve dolayısıyla daha çok istinsah edilmiş olmasına bağlamak olanaklıdır. Antaki'nin bu çalışma çerçevesinde ulaşabilen tüm eserlerinin listesi, aşağıda tıpla ilgili olanlar ve olmayanlar şeklinde iki gruba bölünmüş halde yer almaktadır(1,3,7).

Tıpla İlgili Olan Eserleri (1,3,7)

1. Tezkiretü üli'-elbab ve'l cami' li'l-'acebi'l-'uccab
2. El-Nüzhe el-Mübhice fi Teşhiz el-Ezhan ve Te'dil el-Emzice
3. Nüzhet-ül Ezhen fi İslah-il Ebden
4. Mücerrebat fi't-Tıb
5. El-Tuhfe el-Bekriyye fi Ahkâm el-İstihmam el-Külliyel vel-Cüz'iyye
6. Mecmu' el-Menafi' el-Bedeniyye
7. Ed-Dürretü'l-Müntehabe fi'l-Edviyeti'l-Mücerrebe
8. Kitabü'l-İhtisar fi't-Tıb
9. El-Kihlu el-Nefis Licelai Ayün el-Reis
10. Behçet-ül Nazır ve Nüzhet-ül Hatır
11. Risalet-ün fi Islah el-Ayn
12. Risalet-ün fi El-Sinni ve el-Mizac-ül Barid
13. Risalet-ün fi-Sinni el-Salisi ile Ahir-il Umr
14. Vafatu Macun Munaşşit
15. Risalet-ün fi't-Tıb en-Nefsi
16. Gayet-ül Meram fi't-Tıb
17. Lataif-ul Minhac veya Lataif-ul Münhac fi't-Tıb
18. Elfiye fi't-Tıb
19. Tabakat-ul Hukema ve Lataif-ul Etibba
20. Risalet-ün Fima Yete'allaku bil-Sefer min-el Mesail et-Tıbbiye
21. İltiksa el İlel ve Meşafi el Amraz vel İlel veya İstiksa-ul İlel fi Altıb veya İstiksa

Tıpla İlgili Olmayan Eserleri (1,3,7)

1. El-Ahkamü'l-Nücumıyye
2. Tezyin-ül Esvak bi Tafsilî Ahbar-il Uşşak
3. Seddü'l-Halle fi İstiksai ma Beyne'l-Muhabbeti ve'l-Hille
4. Unmuzec fi İlm-il Felek
5. Risalet-ün fi İlmi Ahkâm El-Nucum
6. Risalet-ül Harekât
7. Risalet-ül Huyuli Vessura
8. Risalet-ül Kevn ve-l Fesad
9. Analotika El-Suğra
10. Dusturul'Acaip
11. Kavaid-il Müşkilat
12. Zinet-ul Turus fi Ahkâm El-Ukul ve El Nufus
13. Risalet-ul Ecrâm El-semaviyye
14. El-Semau vel-Âlem
15. Risalet un fil-Heya veya Risalet-ün fi İlm-il Heya veya Risalet-ün fi İlm-il Felek
16. Şerh Ala Ebyat el-Sühreverdi

Türkiye Kütüphanelerinde Bulunan Davud el-Antaki Yazmaları

Antaki'nin eserlerinin el yazması nüshaları dünyanın birçok ülkesinde bulunmakta; önemli bir bölümü de Türkiye'deki kütüphanelerde yer almaktadır. Bu çalışma çerçevesinde Antaki'nin eserlerinin el yazması nüshaları araştırılırken Milli Kütüphane'nin elektronik veri tabanı ile Türk Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Türkiye Kütüphaneleri'nin veri tabanından yararlanılmıştır. Ayrıca yazarlardan Nazik tarafından, Nisan 2010'da, Halep Üniversitesi Arap Bilim Tarihi Enstitüsü Uygulamalı Bilimler ve Eserler Tarihi Bölüm Başkanı ve Suriye Bilim Tarihi Derneği Genel Sekreteri Dr Muhammed Hişam Na'san ile özel yazışma yapılmış; kendisinden Türkiye kütüphanelerindeki Tezkire-i Davud nüshalarının bir listesi alınmıştır. Söz konusu veri tabanlarından ve anılan yazışmadan derlenen bilgiler doğrultusunda oluşturulan Antaki'nin Türkiye'deki kütüphanelerde el yazması nüshası bulunan eserlerinin listesi, kısa tanıtım bilgileriyle desteklenmiş ve kütüphaneyi değil eseri esas alan bir yaklaşımla düzenlenmiş olarak aşağıda yer almaktadır(11-13).

1. Tezkiretü üli'-elbab ve'l cami' li'l-'acebi'l-'uccab

(Akıl Sahipleri İçin Bilinmeyenler ve Tuhaflıklar Derlemesi)

Antaki'nin telif ettiği kitapların en meşhurlarındandır. Kitapta önsöz, dört bölüm ve sonuç kısmı yer almaktadır. İşlenen konular Galenik tıp, ilaç terkipleri, Arap bitkileri ve bunların farklı kullanım alanlarıdır. Antaki'nin bu eseri, Dioskorides'in "Bitkiler" ve İbni Baytar'ın "El-cami Limufredat El-Edviye vel Eğziye" isimli eserlerine ve ayrıca Razi, İbni Sina ve başka yazarların konuyla ilgili çalışmalarına dayanmaktadır(1,3,7,9).

Antaki bu kitabında ilaçları, tıbbi ve aromatik bitkileri, ilaç terkiplerini ve ilaç hazırlama yön-

temlerini sözlük sırasına göre dizerek anlatmıştır. Kitapta bir kısmı Antaki'nin kendisinin de tecrübe ettikleri olmak üzere 1712 ilacın tarifinin verilmiştir. Kimi başvuru eserlerine, kaynak kitaplara ve Arap Bilim Tarihi Enstitüsü'ne göre Tezkire'ye ait 175 adet el yazması nüsha dünya kütüphanelerine dağılmıştır. Bunların 59 tanesi Türkiye'deki kütüphanelerdedir(1-3,7,9,11-13).

Türkiye'deki nüshalardan 50'si İstanbul'daki Beyazıt Devlet, Süleymaniye, Atıf Efendi, Nuruosmaniye, Ragıp Paşa, Hacı Selim Ağa, Köprülü, Millet ve Topkapı Kütüphaneleri'nde; iki nüsha Milli Kütüphane'de, bir nüsha Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nde, bir nüsha Ankara Üniversitesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı'nda, bir nüsha Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde, bir nüsha Kayseri Reşit Efendi Kütüphanesi'nde, bir nüsha Edirne Selimiye Kütüphanesi'nde, bir nüsha Nevşehir Damat İbrahim Paşa Halk Kütüphanesi'nde, bir nüsha Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde ve bir nüsha da Adana İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır(7,11-13) .

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Ayasofya Kütüphanesi – 3586
2. Atıf Efendi Kütüphanesi – 1954
3. Atıf Efendi Kütüphanesi – 1955
4. Beyazıt Kütüphanesi – 4214
5. Beyazıt Kütüphanesi – 2479
6. Bağdatlı Vehbi Kütüphanesi – 1452
7. Damad İbrahim Kütüphanesi – 928
8. Fatih Kütüphanesi – 3533
9. Fatih Kütüphanesi – 3534
10. Hafid Efendi Kütüphanesi – 259
11. Halet Efendi Kütüphanesi – 755
12. Hamidiye Kütüphanesi -1008
13. Lala İsmail Kütüphanesi – 384
14. Laleli Kütüphanesi – 1617
15. Laleli Kütüphanesi – 1618
16. Murad Molla - 1476
17. Reisülküttap Kütüphanesi – 728
18. Reşid Efendi Kütüphanesi – 687
19. Süleymaniye Kütüphanesi – 123
20. Süleymaniye Kütüphanesi – 259
21. Süleymaniye Kütüphanesi – 847
22. Süleymaniye Kütüphanesi – 847
23. Süleymaniye Kütüphanesi – 4712/1
24. Süleymaniye Kütüphanesi – 4712/2
25. Şeyh Esad Efendi Medresesi – 133
26. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2103
27. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2008
28. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2009

29. Yeni Cami Kütüphanesi – 914
30. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3473
31. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3474
32. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3475
33. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3476
34. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3477
35. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3478
36. Nuruosmaniye Kütüphanesi - 3479
37. Veliiddin Efendi Kütüphanesi – 2480
38. Veliiddin Efendi Kütüphanesi – 3480
39. Ragıp Paşa Kütüphanesi - 941
40. Köprülü-Ahmet Paşa Kütüphanesi - 183
41. Millet-Feyzullah Efendi Kütüphanesi – 1313
42. Millet-Feyzullah Efendi Kütüphanesi – 1414
43. Millet-Feyzullah Efendi Kütüphanesi – 1418
44. Topkapı-Revan Köřkü Kütüphanesi – 1674
45. Topkapı-Revan Köřkü Kütüphanesi – 1675
46. Kayseri-Reşid Efendi Kütüphanesi – 1239
47. Edirne-Selimiye Kütüphanesi – 1601
48. Nevşehir-Damat İbrahim Paşa Kütüphanesi – 164
49. Manisa İl Halk Kütüphanesi – 1774
50. Adana İl Halk Kütüphanesi – 385
51. Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi – 21 Hk 1881
52. Milli Kütüphane – 06 Mil YzB 231
53. Milli Kütüphane – 06 Mil YzB 231/B
54. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi – 06 Hk 2750
55. Bursa Haraççiođlu Medresesi Kütüphanesi – 10
56. Ankara Üniversitesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı – 10852
57. İstanbul Üniversitesi Arapça Bölümü – 3879
58. İstanbul Üniversitesi Arapça Bölümü – 6150
59. İstanbul Topkapı Müzesi Kütüphanesi – 7382

2. El-Nüzhe el-Mübhice fi Teshiz el-Ezhan ve Te'dil el-Emzice

(Mizaçların Düzeltilmesi ve Zihinlerin Keskinleřtirilmesinde Keyifli Yolculuk)

Önsöz, sekiz ana bölüm ve sonuç bölümü ihtiva eden bu kitabın asıl amacı tıp bilgisi, mantık, hayvan bilimi, insan ve mizaçları, sağlık, anatomi, organların ve hastalıkların tanımlanması gibi tabibin ihtiyaç duyduğu bilgileri sunmaktır(1,2,7,9).

Antaki'nin Tezkire'den sonraki en yaygın bulunan eseridir. On bir nüshası İstanbul'daki Beyazıt Devlet, Süleymaniye, Hacı Selim Ağa ve Millet Kütüphaneleri'nde, bir nüsha Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda, bir nüsha Kutahya Vahit Paşa Kütüphanesi'nde, birer nüsha Çorum, Amasya ve Manisa İl Halk Kütüphaneleri'nde bulunmaktadır(11,12).

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Veliiddin Efendi Kütüphanesi – 2558
2. Bağdatlı Vehbi Kütüphanesi – 1385
3. Fatih Kütüphanesi – 3643
4. Hacı Mahmud Efendi – 5532
5. Halet Efendi Kütüphanesi – 752
6. Reisülküttap Kütüphanesi – 729
7. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2109
8. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2113
9. Hacı Selim Ağa Kütüphanesi – 888
10. Hacı Selim Ağa Kütüphanesi – 889
11. Millet-Ali Emiri Arabi Kütüphanesi – 2872
12. Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi – 789
13. Çorum İl Halk Kütüphanesi – 2952
14. Manisa İl Halk Kütüphanesi – 1770
15. Amasya İl Halk Kütüphanesi – 629
16. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu – 06 Mil YzA 8531/1

**3. Nüzhet-ül Ezhen fî İslah-il Ebden
(Bedenlerin İyileştirilmesinde Zihinlerin Gezintisi)**

Antaki'nin bu kitabı önsöz, yedi bölüm ve sonuç olarak düzenlenmiştir. Önsöz tıp bilimini, kitabın konularını ve kısımlarını tanıtmaya ayrılmıştır. Eserde yer alan yedi bölümde doğal meseleler, anatomi, beden halleri ve sebepleri, ilkeler ve tavsiyeler, baştan ayağa iç hastalıkları ve baştan ayağa tüm dış hastalıkları ayrıntılı olarak incelenmiştir(5,7,9).

Türkiye'deki nüshalardan dördü İstanbul'daki Süleymaniye Kütüphaneleri'nde, bir nüsha Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'nde yer almaktadır. Ayrıca bir nüsha da Prof. Dr. İlter Uzel'in kişisel kütüphanesinde bulunmaktadır(11,12).

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi – 06 Hk 2753
2. Bağdatlı Vehbi Kütüphanesi - 1363
3. Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi - 344
4. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2112
5. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2113
6. Prof Dr İlter Uzel Özel Kütüphanesi

4. Mücerrebat fi't-Tıb (Tıpta Deneyimler)

Sayfa sayısı 10'dan az olan bu tıp kitapçığında, Antaki tedavi deneyimlerini anlatmıştır(7,9)

Türkiye'de bulunan iki nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphaneleri'nde yer almaktadır(12).

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Reisülküttap Kütüphanesi – 135

2. Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 000

**5. *El-Tuhfe el-Bekriyye fi Ahkam el-İstihmam el-Külliyeye vel-Cüz'iyeye*
(Kısmi ve Tam Yıkanmaların Hükümlerine Dair Bekri'ye Armağan)**

Bilge Şeyh Muhammed Bekri'ye armağan edilmiş olan bu kitapta bir önsöz, yedi bölüm ve sonuç kısmı bulunmaktadır. Bu eserde banyo yapma şekli, banyonun ısıtılış şekli, banyonun fiziki yapısı ve süslemeleri, banyonun mevsim ve hastalıklarla ilişkisi, banyo içecekleri, banyodan çıkış ve banyo sonrası hareketler anlatılmıştır(10).

Türkiye'deki tek nüsha İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır(12).

Nüshanın Bulunduğu Kütüphane: Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2093

6. *Mecmu' el-Menafi' el-Bedeniyye (Bedene Faydalılar Derlemesi)*

İbn-i El-Ketebi'nin "Tabibin Bilmezlik Edemeyeceği Şeyler" adlı kitabının şerhi olan bu eser kırk bölümden oluşmaktadır. İlk yirmi bölüm bedene zararlı olacak şeyler ve hastalıkların kökeni; son yirmi bölüm ise dış etkenlerle oluşan hastalıklar hakkındadır(10).

Türkiye'deki tek nüsha Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. (11,12)

Nüshanın Bulunduğu Kütüphane: Manisa İl Halk Kütüphanesi – 45 Hk 1833/1

**7. *Ed-Dürretü'l-Müntehabe fi'l-Edviyeti'l-Mücerrebe*
(Denenmiş İlaçlardan Seçme İnciler)**

Antaki bu kitabında Şemseddin Muhammed İbn Ahmet Kasuni'nin kitabını özetlemiştir. (10)

Türkiye'deki tek nüsha İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Altmış varaklık bir nüshadır(12).

Nüshanın Bulunduğu Kütüphane: Şehit Ali Paşa Kütüphanesi – 2027

8. *Kitabü'l-İhtisar fi't-Tıb (Kısa Tıp Kitabı)*

Bu tıp kitabının 23 varaklık tek bir nüshası bulunmakta olup İstanbul Millet Kütüphanesi'ndedir(12).

Nüshanın Bulunduğu Kütüphane: Millet-Ali Emiri Arabi Kütüphanesi – 2870

9. *El-Ahkamü'l-Nücumiyye (Astrolojik Hükümler)*

Astroloji ile ilgili bu eserin biri Nevşehir Ürgüp Tahsin Ağa İlçe Halk Kütüphanesi'nde ve diğeri İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde olmak üzere Türkiye'de iki nüshası vardır(11,12).

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Nuruosmaniye Kütüphanesi – 2951

2. Nevşehir Ürgüp Tahsin Ağa İlçe Halk Kütüphanesi – 50 Ür 349/2

**10. *Tezyin-ül Esvak bi Tafsili Ahbar-il Uşşak*
(Âşıkların Haber Ayrıntıları ile Çarşıların Süslenmesi)**

Arap Edebiyatını konu alan bu kitap önsöz, beş bölüm ve sonuç şeklinde düzenlenmiştir. Kitapta aşkla ve âşıklarla ilgili konular işlenmiş; aşka ve sevgiye dair söylemler, haberler,

yorumlar ele alınmıştır. Antaki bu kitabında aşkın ve sevginin büyüklüğünün yanı sıra tasavvuf aşkından ve sembollerinden, hayvanlar arası ve bitkiler arası aşktan, taşlardaki gizemden ve gök cisimleri arasındaki çekimlerden ve onların yörüngeleri üzerinde dönmelerinden de söz etmektedir. Kitap ayrıca âşıklar arasında sitem ve cefa gibi konuları ele alan mektuplar içermektedir(7,9).

Bu eserin iki nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphaneleri'nde bulunmakta, biri 266 ve diğeri 273 varaktan oluşmaktadır(12).

Nüshaların Bulunduğu Kütüphanelerin Listesi:

1. Reisülküttap Kütüphanesi – 774
2. Reşid Efendi Kütüphanesi – 726

11. Seddü'l-Halle fi İstiksai ma Beyne'l-Muhabbeti ve'l-Hille

Tasavvufu konu alan bu eserin İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir adet yazma nüshası bulunmaktadır(12).

Nüshanın Bulunduğu Kütüphane: Fatih Kütüphanesi – 5348

Kaynaklar

1. Adivar AA. Antâki. İçinde: İslâm Ansiklopedisi, cilt 1. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi; 1950: 454-456.
2. Davud Antaki. İçinde: Ana Britannica Ansiklopedisi, cilt 7. İstanbul: Ana Yayıncılık; 1987: 23-24.
3. Demirhan Erdemir A. Dâvûd-i Antâki. İçinde: TDV İslâm Ansiklopedisi, cilt 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı; 1994: 26-27.
4. Davut Antaki. İçinde: Türk Ansiklopedisi, cilt 12. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1964: 355-356.
5. Na'san MH. Mühendislik ve Bitkiler Arasında Davud el-Antaki. İçinde: Davud el-Antaki Sempozyumu: Antakya 14 Haziran 2008. Ed: Karasu M, Sadık N. Antakya: 2008: 19-23.
6. Zekkur MY. Bedenlerin İyileştirilmesinde Zihinlerin Yolculuğu. İçinde: Davud el-Antaki Sempozyumu: Antakya 14 Haziran 2008. Ed: Karasu M, Sadık N. Antakya: 2008: 24-36.
7. Mevaldi M. Dünya Kütüphanelerinde Davud el-Antaki'nin El Yazması Eserleri. İçinde: Antakyalı Bilge Davut el-Antaki, ikinci baskı. Ed: Karasu M, Sadık N. Ankara: Ürün Yayınları, 2009: 19-26.
8. Shehata M. Dawood ibn Omar: The Antakian Physician. In: First International Congress on the Turkish History of Medicine Proceedings Book, volume 1. Ed: Demirhan Erdemir A, Öncel Ö, Küçükdağ Y et al. İstanbul: 2008: 94-100.
9. Zekkur MY. (Nüzhetü'l-Ezhan fi İslahü'l Ebdan Kitabının Araştırma, Açıklama ve Yorumu). Şam: Suriye Genel Kitap Organizasyonu; 2007: 19-30.
10. Kahya E, Demirhan Erdemir A. Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000: 165-166.
11. https://www.yazmalar.gov.tr/detayli_arama.php (Erişim: 10 Ekim 2011)
12. <http://ktp.isam.org.tr/> (Erişim: 10 Ekim 2011)
13. Na'san MH (landcivi@landcivi.com). S Nazik'e (sadiknazik2003@yahoo.com) elektronik mesaj ekinde Türkiye kütüphanelerindeki Tezkire-i Davud nüshaları listesi. 28 Nisan 2010.